

ЗЕЛІНСЬКА О. А

студентка 4-го курсу екологічного факультету Житомирського національного агроекологічного університету, м. Житомир

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Найважливіша проблема будь-якого українського підприємства, що працює в ринкових умовах, – це проблема його виживання і забезпечення безупинного розвитку. Ефективне вирішення цієї проблеми полягає у створенні і реалізації конкурентних переваг, що значною мірою можуть бути досягнуті на основі правильно розробленої й ефективної стратегії розвитку підприємства.

Проблеми стратегічного розвитку підприємств аграрного сектору досліджували такі науковці як П.Г. Саблук, Й.С. Завадський, О.Д. Гудзинський, В.Г. Андрійчук та інші.

Господарська діяльність сільськогосподарських підприємств — це діяльність суб'єктів аграрного господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт або надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Відповідно до ст. 3 ГК господарська діяльність може здійснюватись з метою одержання прибутку (підприємництво) або без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність) [1].

Виробничо-господарськими є майнові та інші відносини, що виникають між суб'єктами аграрного господарювання під час безпосереднього здійснення господарської діяльності. Виробничо-господарська діяльність сільськогосподарських підприємств ґрунтується на певних принципах та умовах. Загальними принципами господарювання в аграрному секторі економіки є: забезпечення економічної багатоманітності та захисту державою всіх суб'єктів аграрного господарювання; свобода підприємницької діяльності в межах, визначених законом; вільний рух капіталів, товарів і послуг на території України; обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з потребою забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві; екологічний захист населення; захист прав споживачів і безпеки суспільства й держави; захист національного товаровиробника; заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини сільськогосподарських підприємств.

Головною умовою здійснення виробничо-господарської діяльності сільськогосподарськими підприємствами є державна реєстрація. Статтею 89 ЦК визначається, що юридична особа підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому законом [2].

Аграрне підприємство має право вступати в договірні відносини з будь-якими державними, комунальними, приватними комерційними й громадськими некомерційними підприємствами, установами та організаціями, з окремими громадянами, самостійно вибирати партнерів, зокрема зарубіжних, для укладення договорів. Спори, що виникають під час виконання таких договорів, розглядаються судами й господарськими судами.

Підприємство добровільно може брати на себе виконання державного замовлення на продаж сільськогосподарської продукції. У договорі на державне замовлення передбачається забезпечення підприємства матеріально-технічними ресурсами в обсягах, номенклатурі та асортименті, що гарантують паритетність відносин. У разі невиконання державою умов договору, сільськогосподарське підприємство має право зменшити продаж їй сільськогосподарської продукції пропорційно обсягу недопоставлених йому матеріально-технічних ресурсів. Якщо впродовж дії договору на державне замовлення ціни на матеріально-технічні ресурси збільшуються, держава повинна компенсувати це підприємствам.

Аграрне підприємство реалізує свою продукцію та надає послуги підприємствам, організаціям і громадянам за цінами й тарифами, що встановлюються ним самостійно або на договірній основі. При регулюванні цін державою гарантуються однакові права та обов'язки сільськогосподарських товаровиробників, незалежно від форми господарювання. На законодавчому рівні задекларовано принцип, згідно з яким закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, оптові ціни на засоби виробництва, матеріальні ресурси й тарифи на послуги для села повинні забезпечувати еквівалентний обмін між сільським господарством і промисловістю.

Отже, змістом господарської діяльності аграрних підприємств є свобода здійснення діяльності, яка не заборонена законом. Крім того, всім суб'єктам аграрного господарювання гарантуються однакові права доступу на ринок, до матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних і природних ресурсів.

Особливість аграрної господарської діяльності полягає в тому, що сільськогосподарське виробництво ґрунтується на використанні землі як основного засобу виробництва. Наслідком цього є наявність спеціальних форм організації і ведення виробництва в аграрному секторі економіки (наприклад, фермерських господарств), а також особливого правового регулювання господарської діяльності [3, с.167].

Так, відповідно до ст. 28 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», кооператив (об'єднання), відповідно до свого статуту, самостійно визначає основні напрями господарської діяльності, здійснює її планування й реалізацію [4]. Згідно зі ст. 11 Закону України «Про споживчу кооперацію», споживчі товариства та їх спілки самостійно розробляють програми економічного й соціального розвитку, розглядають і затверджують їх на загальних зборах (зборах уповноважених), конференціях, з'їздах, радах. Вони мають цілковиту господарську самостійність, покривають свої витрати за рахунок доходів від своєї господарської діяльності та забезпечують схоронність власності споживчої кооперації [5].

Відповідно до ст. 24 Закону України «Про фермерське господарство», воно діє на умовах самоокупності. Всі витрати господарство покриває за рахунок власних доходів та інших джерел, не заборонених законодавством. Фермерське господарство самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію, на власний розсуд та ризик підбирає партнерів з економічних зв'язків у всіх сферах діяльності, в тому числі іноземних [6].

Отже, вся діяльність сільськогосподарських підприємств мусить обов'язково базуватися на точному і вивіреному знанні потреб цільового ринку і споживчого попиту, оцінці та врахуванні умов виробництва в найближчий час і на перспективу. Формування стратегії розвитку аграрних підприємств повинно ґрунтуватися на: забезпеченні перманентного підвищення якості продукції, її привабливості для споживача; оптимізації пропозиції товарів і доступних споживачеві цін; створенні ефективної збутової мережі на основі стабільних контактів з посередницькими торговими фірмами та агенціями; врахування національних особливостей та специфіки запитів споживачів у різних регіонах.

Серед найважливіших важелів в процесі адаптації сучасних сільськогосподарських підприємств, потрібно виділити стабільну державну підтримку с/г виробників, залучення іноземних інвестицій, надання коротко- та довгострокових кредитів з мінімальними відсотками.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України. – С.: ТОВ «ВВП НОТІС», 2013 – 168 с.
2. Цивільний кодекс України. – К.: Велес, 2011. – 304 с.
3. Погрібний О. О. Аграрне право України : Підручник – К.: Істина, 2004. –448 с.
4. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України в редакції від 20.11.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 50. – Ст. 698.
5. Про споживчу кооперацію : Закон України від 10.04.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 30. – Ст. 414.
6. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 363.